

L'om negre de les Coves

Jordi Domingo Calabuig

"A la porta de la vila, al mateix camí reial, naix una font d'aigua que dona beuratge als caminants i profit a la ciutat, i a la vora d'aquesta creix un om negre que per ésser tan crescut, de vegades causa admiració entre els que se'l miren. Naixen també moltes converses entre els homes que pretenen tenir al seu poble un arbre encara major. I per complaure tal debat, i per fer memòria de tan notable exemplar, assegure que aquest om de les Coves té cinquanta pams de mesura valenciana".

Efectivament, aquest arbre gegantí estava a les Coves tal i com descriu Martí de Viciana a les Cròniques del Regne de València. En aquell moment, allà per 1560, les Coves no seria més que un conjunt de cases i carrerons on viurien a tot estirar un centenar de persones. Parla també d'un ambient asserenat i net filtrat per herbes flairoses i medicinals que abundaven per les rodalies; parla d'una terra ubèrrima i fèrtil, abundant en conills, perdius i llebres, fins i tot, de masovers que, gràcies a la bonesa del camp, podien tenir més de cinc-cents basos. Però del que més en parla, sens dubte, és de l'om.

Els oms negres (*Ulmus minor*) són arbres esvelts que sovintegen a la vora dels camins, sèquies i rierols. Les fulles, dentades pel marge, tenen una curiosa característica que es repeteix a la resta dels arbres de la mateixa família com ara l'om de muntanya (*Ulmus glabra*) o el llidoner (*Celtis australis*): si es mira la base de la fulla quan entra en contacte amb el pecíol, una de les

meitats és més llarga que l'altra; és a dir, la fulla és asimètrica en la base. La seua escorça grisenca i solcada longitudinalment, juntament amb una espessa ramera verda i fosca, són alguns dels trets més característics. La fusta és d'una excel·lent qualitat i va ser molt apreciada per la seua duresa i resistència a la putrefacció. Tant és així que ha estat una de les matèries primes més aprofitades per a la cons-

trucció de vaixells, ponts, jàsseres i utilitatges arreu del món.

Malauradament, les poblacions d'aquest bellíssim arbre s'han vist minvades de manera considerable. La grafiosi, malaltia provocada pel fong *Ceratocystis ulmi*, ha transformat ufa-

noses omedes en riberes esqueletitzades i fantasmagòriques. Els responsables són uns escarabats de la família dels escolítids (*Scolytus scolytus* i *Scolytus multistriatus*) que, al mateix temps que fabriquen les seues galeries per l'interior del tronc, disseminen les diàspores del fong que acaba per assecar l'arbre. Després d'uns anys veritablement catastròfics tan sols han quedat en peu alguns exemplars aïllats que han subsistit arraconats, bandejats, o potser oblidats per un ésser tan minúscul però funest com el fong de la grafiosi.

En qualsevol cas, ja fa molt de temps que no tenim oms com el que descriu Viciana. No sabem si aquest insigne exemplar covarxí d'om negre va patir la malaltia o simplement va ser utilitzat per algun veí com a fusta. El cas és que tant se val, s'ha perdut un dels signes d'identitat del poble, una fita al bell mig de l'antic camí reial, una referència per als viatgers i per als habitants de la comarca.

Jo per la meua part, ja he plantat el meu omet. Supose que trigarà molts anys en arribar a ser com l'antic om negre de les Coves; tant de temps com el que ha passat d'ençà a aquests dies, tant que jo no el veuré assolir aquella majestuositat. Però de segur que qualsevol dia causarà admiració entre els caminants que es paren a mirar-se'l i naixeran converses entre els que pretenen tenir un més gran al seu poble. I en aquest cas seré jo el que estiga complagut per tal debat i d'haver fet memòria de tan notable arbre.